

8. Kaupunginarkisto

Henkilökunta. Kaupunginarkistonhoitajana oli v. 1962 edelleen fil.maist. Veikko Mattila, arkistonhoitajina fil.tri Sylvi Möller, fil.kand. Orvo Pyykkö ja fil.maist. Sirkka Impola, amanuenssina 31. 8. asti fil.kand. Veikko Litzén, toimistonhoitajana nti Aino Soura, arkistojärjestäjänä rva Toini Lipponen ja vahtimestarina hra Eino Parkkali. Amanuenssi Litzénin ollessa 1. 1.—31. 7. virkavapaana arkistotutkiminnon suorittamista varten hänen sijaisinaan olivat 1. 1.—31. 5. fil.maist. Erik v. Hertzen ja 1. 6.—31. 7. yliopp. Aimo Salmi. Amanuenssin viran tultua avoimeksi, kun fil.kand. Litzén oli siirtynyt valtion palvelukseen 1. 9. lukien, mainittu virka oli kaksi kertaa haettavaksi julistettuna. Tällöin sitä haki vain yksi henkilö, jota ei voitu pitää virkaan pätevänä. Amanuenssin virkaa hoiti viransijaisena 1. 9.—31. 12. rva Tuula Saksa, joka toimi 1. 1.—31. 8. kaupunginarkistossa tp. arkistojärjestäjänä. Rva Saksan sijaisina olivat 1. 9.—31. 12. yliopp. Kari Tuominen ja 1. 11.—31. 12. yliopp. Aija Raitio, molemmat puolin työpäivin. Kaupunginhallituksen päätöksellä 8. 2. kaupunginarkistoon perustettiin 1. 5. lukien tp. arkistojärjestäjän virka, johon siirrettiin huoneenvuokratoimiston tp. toim.apul. Aili Taskula. Rva Taskula oli 29. 10. lähtien vuoden loppuun asti sairauslomalla. Vuosilomasijaisena oli 16. 7.—31. 8. hum.kand. Tua Zilliacus. Lisäpätevyyden hankkimiseksi omien virastojensa arkistojen hoitajina olivat kaupunginarkistossa harjoittelutehtävissä rahatoimiston toim.apul. Marja Kuusikko (2. 1.—17. 1.), Hesperian sairaalan ark.hoit. Kaija-Liisa Karsinen (8. 2.—8. 3.), Nikkilän sairaalan toim.apul. Margit Enholm (9. 4.—14. 4., 3. 10.—12. 10., 5. 11.—16. 11.), kiinteistöviraston kaupunkimittausosaston ark.järj. Irja Siltaloppu (1. 10.—29. 11., 3. 12.—18. 12.), kaasulaitoksen ark.järj. Anja Franzén (23. 10.—10. 12.) ja psykiatrisen huoltotoimiston toim.apul. Ritva Härmä (19. 11.—15. 12.). — Kaup.ark.hoit. Mattila ja ark.hoit. Möller osallistuivat Helsingissä 8.—9. 10. pidettyjen liikearkistopäivien esitelmätilaisuuksiin.

Toimisto- ja arkistotilat. Kaupunginarkiston käytössä olivat koko vuoden ajan vuokratilat taloissa Runeberginkatu 10, Jääkärintie 8 ja Mäkelänkatu 107 sekä 1. 5. lähtien myös talossa Väinämöisenkatu 27. Viimeksi mainittuun varastoon pystytettiin heinä-elokuun aikana ensimmäiset kaupunginarkistoon hankitut, kiskoilla liikkuvat liukuhyllystöt, yhteensä n. 600 hyllymetriä. — Runeberginkatu 10:ssä olevan arkistovaraston yläpuolella sijainneessa kellarisaunassa sattui 28. 3. tulipalo, joka tuhosi täydellisesti saunan sisustuksen aiheuttamatta kuitenkaan maininnan arvoista vahinkoa arkistolle.

Toiminta kunnallisena keskusarkistoviranomaisena

Esityksiä tehtiin kertomusvuoden aikana kaupunginhallitukselle mm. seuraavista asioista: talosta Väinämöisenkatu 27 vuokratun arkistotilan hyllytyksestä; osanottajan lähettämisestä arkistovalokuvaustekniselle kurssille Tukholmaan; sekä oman arkistosuojan rakentamisesta liikennelaitokselle. Lisäksi tehtiin kuusi esitystä sijaisuuksien hoitamisesta kaupunginarkistossa.

Lausuntoja annettiin kaupunginhallitukselle mm. satamalaitoksen lipusta; kaupungin asioiden erikoislukusalin ja lainaus- sekä myyntiosaston järjestämisestä; amanuenssin viran hakijasta; sosiaalivirastotalon rakennustoimikunnalle kyseiseen taloon tulevan kaupunginarkiston hyllytysjärjestelmästä sekä sosiaalivirastotalon kalustojaostolle sanottuun taloon siirtyvien virastojen kalustontarpeesta.

Virastojen ja laitosten arkistonhoitoon kohdistuva valvonta. Arkistotarkastuksia ja -neuvontaa suoritettiin toimintavuoden aikana pääasiassa niissä virastoissa ja laitoksissa, joiden arkistoissa laajat järjestämistyöt olivat käynnissä aikaisemmin laadittujen arkistoyleiskaavojen pohjalta. Tällöin on erikoisesti mainittava teurastamolaitos ja elintarvikekeskus, huoltovirasto, Tervalammen työlaitos sekä useat sairaalat. Arkistoyleiskaava laadittiin suomenkielisen työväenopiston, Helsingin kaupungin leski- ja orpoeläkekassan ja maidontarkastamon arkistoja varten. Erikoisen tarkailun kohteena oli kevästä lähtien liikennelaitoksen arkiston Erottajan kalliosuojaan sijoitettu osa. Tehostetusta lämmityksestä huolimatta pienten säilytyshuoneiden ilman kosteus pysytteli liian suurena ja pyrki aiheuttamaan homeenmuodostusta asiakirjakoteloiden pinnalla. Liikennelaitoksen edustajien kanssa käydyt useat neuvottelut johtivat siihen, että liikennelaitoksen lautakunta teki 16. 11. päätöksen oman arkistovaraston rakentamisesta Ruskeasuon hallien yhteyteen. Rakennustyö aloitettiin välittömästi. Uusiin tiloihin voidaan keskittää koko liikennelaitoksen arkistoina toimistokäytössä tarvittavaa uusinta osaa lukuunottamatta. Ohjaustoimintaan liittyi läheisesti se opastus, jota pääasiassa käytännöllisten järjestelytehtävien muodossa annettiin kaupunginarkistoon harjoittelemaan määrätyille, aikaisemmin mainituille eri virastojen ja laitosten arkistojen hoitajille, samoin kuin ne arkistonhoitoa ja pääkaupungin historiaa koskevat useat luennot, jotka kaupunginarkiston ark.hoit. Impola piti koulutustoimikunnan järjestämällä kursseilla.

Toiminta asiakirjavarikkona ja tutkimuslaitoksena

Asiakirjasiirot ja arkiston kasvu. Asiakirjoja siirsivät kaupunginarkistoon kertomusvuoden aikana seuraavat virastot ja laitokset sekä muut kunnalliset elimet: kaupunginhallitus; kaupunginkanslia; ammatinvalinnanohjauksen Helsingin piiritöimistö; sielullisesti sairaiden vastaanottoasema; sairaalaviraston kansliaosasto; kotitalouskomitea; sairaalaviraston sairaanhoito-osaston organisaatiojaosto; Marian sairaala; lastensuojeluvirasto; Aurooran sairaala; Hesperian sairaala; kouluhammashoitolaitos; elintarvikekeskus; Helsingin kaupungin leski- ja orpoeläkekassa; mielisairaanhuoltopiirin organisaatiojaosto; Nikkilätoimikunta; kaupunginkirjaston rationalisointiskomitea; huoneenvuokratoimisto; Suomen Olympiayhdistys r.y.; sairaalaviraston talousosasto ja valtionarkisto.

8. Kaupunginarkisto

Asiakirjoja luovuttivat lahjoituksina tai pysyvinä talletuksina: Svenska Cellulosa Ab:n keskusarkisto, tohtori Pesola, rva Rose Marie Winqvist ja nti Böök. — Kiinteistöviraston kaupunkimittausosasto talletti kaupunginarkistoon 35 rullaa mikrofilmejä. Asiakirjojen valokuvausmäärärahaalla mikrofilmattiin kaupunginhallituksen yleisjaoston pöytäkirjat vuosilta 1954—1955 ja kaupunginvaltuuston pöytäkirjat vuosilta 1875—1892.

Uutta asiakirja-aineistoa kertyi toimintavuoden aikana kaupunginarkistoon kaikkiaan n. 640 hyllymetriä.

Sisäiseen toimintaan kuuluvat asiat. Virastoilta ja laitoksilta vastaanotettujen asiakirjaryhmien luovutusluettelot tarkastettiin ja asiakirjat sijoitettiin paikoilleen. Välttämättömän lisätilan saamiseksi Jääkärikadun arkistovarastoon sijoitetulle sairaalain keskusarkistolle siirrettiin sieltä Väinämöisenkadun uuteen varastoon kaikki huoltoviraston ja -laitosten arkistoihin kuuluvat asiakirjaryhmät sekä eräitä pikkuarkistoja. Asiakirjojen yleistä kunnostusta suoritettiin kaupunginarkiston omalla työvoimalla varsin laajassa mitassa, samoin välttämättömiä uudelleenkansiointia.

Seuraavien virastojen ja laitosten arkistot tai asiakirjaryhmät järjestettiin kokonaan tai osittain: Psykiatrinen vastaanotto-osasto; Olympia XII Helsinki; työliisyysslautakunta; työnvälitystoimiston työvoimaosasto; työvoimapäällikön toimisto; erikoistyöleiritoimikunta; työnvälitystoimiston nuoriso-osasto; Kammion sairaala; Vernan sairaala; Helsingin kaupungin leski- ja orpoeläkekassa; Auroran sairaalan lasten poliklinikka; Marian sairaalan hallitus; Marian sairaalan kulkutautiosasto, lastenneuvola, lastenosasto, lasten poliklinikka ja väliaikaiset kulkutautisairaalat. Kertomusvuonna lakkautettujen huoneenvuokralautakuntien ja -toimiston kaupunginarkistoon siirretyn laajan arkiston järjestämis- ja luettelointityöt aloitettiin. Seulottiin ja järjestettiin uudelleen Huopalahden, Lauttasaaren, Munkkiniemen, Haagan ja Oulunkylän liitoskuntien ja yhdyskuntien arkistot vuoteen 1942. Samoin seulottiin Tollander & Klärichin tupakkatehtaan tilitositteet, kirjeenvaihto kansitettiin ja luettelo uusittiin. Järjestettiin ja luettelointiin eräitä pikkukokoelmia ja niihin myöhemmin tulleita lisiä, mm. Alli Nissisen koulu; Pääkaupungin perhehakuut; Suomen nuorten talkoot sekä talkootoimisto. Tarkistettiin rahatoimikamarin ja kaukaupunginhallituksen sekalaisten asiakirjojen luettelo ja aloitettiin rahatoimikamarin sitomattomien pöytäkirjanliitteiden tarkistus vv. 1875—1916. Maistraatin pöytäkirjoihin vuosilta 1738—1739 laadittiin hakemisto, samoin kaupunginarkiston saapuneisiin kirjeisiin. Kaupungin viranomaisille ja yksityisille annettiin tutkimuksiin perustuvia selvityksiä ja tiedonantoja. Lukuisten eri menetelmillä valmistettujen valojäljennösten arkistokestävyyydestä pyydettiin terveydellisten tutkimusten laboratorion lausunto.

Käsikirjasto. Painotuotteita lahjoittivat toimintavuoden aikana: Suomen Sukututkimusseura; Rigsarkivet (Kööpenhamina); Posti- ja lennätinhallitus; Kunnallisylihallitus; Suomen kaupunkiliitto; Vetenskaps-societeten i Lund; Stadsarkivet (Tukholma); fil.tohtori Sylvi Möller; kirjakauppias A. W. Stenberg; professori Ragnar Rosén. Kirjasto karttui lahjoitusten, vaihtojen ja ostojen kautta kaikkiaan 89 niteellä.

Kirjeenvaihto ja arkiston käyttö. Saapuneita kirjeitä merkittiin diaariin 208 (ed. v. 183) ja lähetettyjä 96 (109). Jäljennöksiä, todistuksia ja kirjallisia selvityksiä annet-

tiin 65 (98). Virastoille ja yksityisille suullisesti ja puhelimitse annetuista lukuisista selvityksistä ja tiedoista ei pidetty luetteloa. Tutkijain käyntejä merkittiin Runeberginkadun 10:ssä ja Mäkelänsäädun 107:ssä yhteensä 309 (239), Jääkärsäädun 8:ssa 209 (270) ja Väinämöisenäädun 27:ssä 161. Virastoille annettiin lainaksi yhteensä 167 (138) asiakirjayksikköä.

Jääkärsäädun arkistovarastossa olevasta sairaalain keskusarkistosta lainattiin lisäksi sairaaloihin 3 128 (3 330) asiakirjaa.

Tulot ja menot. Kaupunginarkiston ainoat tulot, annetuista todistuksista ym. perittävät lunastusmaksut nousivat 5 470 mk:aan (680 mk). Menot, mukaanlukien tilitysvuokrat, olivat 19 809 871 mk (17 922 558 mk), minkä lisäksi arkistolle myönnettiin yhteensä 3 887 589 mk siirrettävien Concentra-hyllyjen, osista koottavien Lundia-hyllyjen, uuden Hoover-pölynimurin ym. ostoon kaupunginhallituksen käyttövaroista Kaluston hankinta sekä 96 935 mk asiakirjasiirtoihin.
